

N:o 14.

Ank. till Riksd. kansli den 14 maj 1897, kl. 2 e. m.

*Utlåtande, i fråga om ändringar i bankoreglementet och
tillämpningsstadgarna till aflöningsstaten.*

Sedan bankoutskottet numera genomgått det för riksbanken gällande reglemente samt dervid till pröfning företagit jemväl de af här nedan omförmälda motionärer väckta förslag, åsyftande ändringar i sagda reglemente, får utskottet härmed till Riksdagen afgifva yttrande och förslag i följande till bankoreglementet hörande frågor.

Efter tagen del af en från fullmäktige aflåten skrifvelse med förslag till ändringar i bankoreglementet med anledning af den nya lagen, för Sveriges riksbank, i hvilken lag i § 40 är bestämdt, att vissa delar af lagen genast ega tillämpning, hvaremot enligt § 39 andra först skola träda i kraft den 1 januari 1899, har utskottet funnit, att på det bankoreglementet må bringas till nödig öfverensstämmelse med såväl de nya grundlagsstadganden, som vidtagits i sammanhang med den nya lagen, som ock med de genast tillämpliga delarne af samma lag, nedannämnda §§ i gällande bankoreglemente böra erhålla ändrad lydelse.

Utskottet hemställer därför,

1:o

att nedannämnda paragrafer i bankoreglementet
måtte erhålla följande delvis eller helt och hållet
ändrade lydelse, nemligen:

§ 1.

Riksbanken förblifver under Riksdagens garanti samt förvaltas af dertill förordnade fullmäktige efter af Konungen och Riksdagen gemensamt stiftad lag samt de särskilda föreskrifter, som äro meddelade i detta reglemente.

§ 35.

Mom. 2. Såväl fullmäktige — — — — —
(oförändradt) — — — hufvud- och afdelningskontor.
(§ 35 i lagen.)

Öfverträder fullmäktig detta förbud, göres anmälan derom hos Riksdagens justitieombudsman, som anställer åtal i enlighet med den för fullmäktige gällande ansvarighetslag.

Öfverträdes förbudet af ledamot i afdelningskontors styrelse, anmäles förhållandet hos fullmäktige, som i fråga om åtals anställande ega förfara på sätt, den särskilda ansvarighetslagen för dessa styrelseledamöter bestämmer.

Bryter tjänsteman mot berörda förbud, anmäles sådant hos fullmäktige eller vederbörande styrelse, hvilka ega att antingen för alltid eller för viss tid af minst sex månader skilja den felaktige från befattningen och densamma åtföljande förmåner.

§ 40.

Mom. 1. Riksbanken förvaltas enligt § 72 regeringsformen och § 71 riksdagsordningen af sju fullmäktige.

Ordföranden, som ej må utöfva annan befattning inom riksbankens styrelse, åtnjuter af riksbankens medel ett årligt arvode till belopp, lika med det en hvar af öfriga fullmäktige i denna sin egenskap eger uppbära enligt af Riksdagen fastställd aflöningsstat.

Mom. 2. För fullmäktige skola jemlikt § 72 regeringsformen och § 73 riksdagsordningen finnas

fyra suppleanter, en förordnad af Konungen och tre valde af Riksdagen.

Mom. 3. På sätt § 71 riksdagsordningen föreskrifver välja fullmäktige sjelfva bland sig en vice ordförande att föra ordet, när hinder för ordföranden inträffar.

Mom. 4. Är styrelsen ej så fulltalig, som för besluts fattande erfordras, enligt hvad här nedan föreskrifves, inkallas suppleant, utsedd af Riksdagen.

Den af Konungen förordnade suppleanten inkallas, när förfall för ordföranden anmälts.

(§ 29 i lagen.)

Mom. 5. Ledamot af statsrådet eller fullmäktig i riksgäldskontoret må ej vara fullmäktig i riksbanken.

(§ 30 i lagen.)

Mom. 6. Fullmäktig i riksbanken må ej den vara, som icke är svensk medborgare, ej den, som står under förmynderskap, ej den, som till borgenärer all sin egendom afträdt och icke, på sätt lag förmår, gitter visa, att han från deras kraf befriad är; ej den, som är förlustig medborgerligt förtroende eller genom utslag, hvilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till förlust af medborgerligt förtroende; eller den, som är stäld under framtiden för brott, hvilket medför nämnda påföljd; ej den, som är förklarad ovärdig att inför rätta föra andras talan eller att i rikets tjänst vidare nyttjas.

Fullmäktig må ej vara ledamot af styrelse i annan bank än sparbank eller postsparbanken;

och skall, när fullmäktig på grund af bestämmelserna i mom. 5 eller 6 ej får utöfva befattning såsom sådan, han genast frånträda densamma samt suppleant då inkallas att i stället såsom fullmäktig inträda.

§ 41.

Mom. 1. Vid förvaltningen af riksbanken hafva fullmäktige att ställa sig till efterrättelse ej mindre rikets grundlagar, än äfven de i afseende på riksbanken särskildt utfärdade lagar, ordningar, stadgar och reglementen.

(§ 37 i lagen.)

Mom. 2. Riksbankens fullmäktige och revisorer, ledamöterna af afdelningskontorens styrelser, alla vid riksbanken anstälde tjenstemän samt de personer, som vid granskningen af riksbankens styrelse och förvaltning biträda Riksdagens revisorer, skola doldt och förtegadt hålla hvad som rör enskilda personers förhållanden till riksbanken eller hvad i öfrigt vid förvaltningen kan förefalla af sådan beskaffenhet, att det enligt lag och reglementet för riksbanken hemligt hållas bör.

§ 44.

(§ 36 i lagen.)

Till sådana ärenden hos riksbanken, hvilka böra hemliga hållas, räknas, utom diskonterings-, låne- och kreditivärenden samt andra ärenden, som röra kunders förhållanden till riksbanken, fullmäktiges öfverläggningar och beslut angående dels köp och försäljning af vaxlar, dragna å firma eller person i utlandet, samt öfvertagande af annan utländsk valuta, dels köp och försäljning samt öfvertagande genom annat aftal af svenska obligationer och utländska statspapper; åtgärder till vidmagthållande af metalliska kassan samt frågor om sättet för tillverkning af banksedlar.

Öfverläggningar och beslut i sådana frågor skola upptagas i särskildt protokoll, hvars innehåll ej må yppas, förr än Riksdagens bankoutskott, dess revisorer eller fullmäktige i riksbanken anse sådant kunna ske utan skada för riksbanken.

§ 45.

(§ 34 i lagen.)

Fullmäktige kunna ej i och för sin befattning med riksbanken emottaga föreskrifter af någon annan än Riksdagen och dess bankoutskott i de fall, nämnda utskott eger att sådana å Riksdagens vägnar meddela; och äro fullmäktige för sina åtgärder i denna egenskap Riksdagen eller dess bankoutskott och revisorer allena redo skyldige.

§ 46.

(§ 31 i lagen.)

Har Konungen på framställning af fullmäktige i riksbanken eller, der Konungen eljest så pröfvat nödigt, förordnat ombud att med fullmäktige i något särskildt ärende förhandla, må fullmäktige med Konungens ombud öfverlägga, men är det fullmäktige förbjudet att i ombudets närvaro fatta beslut.

§ 56.

(§ 32 i lagen.)

Efter hvarje års slut skola fullmäktige till Riksdagens bankoutskott afgifva berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning. Denna berättelse skall till trycket befordras och hållas för allmänheten tillgänglig.

Härförutom hafva fullmäktige att till Riksdagens revisorer öfver statsverket, riksbanken och riksgäldskontoret afgifva berättelse i omförmälda hänseende.

Jeinte dessa berättelser — — — (oförändradt)
— — — anmärkta förhållanden påkallade.

§ 58.

At de af Riksdagen valde fullmäktige är uppdraget:

enligt regeringsformens § 50 — — — (oförändradt) — — — sin behörighet.

Enligt Kongl. Förordningen angående en postsparbank för riket ega fullmäktige att inom sig utse en fullmäktig att vara ledamot i — — — (oförändradt)
— — — innefattas.

§ 60.

Vid förvaltningen af afdelningskontoret har styrelsen att ställa sig till efterrättelse icke allenast de för riksbanken utfärdade lagar, ordningar, stadgar och reglementen, utan äfven de föreskrifter, som äro eller varda af fullmäktige eller deras deputerade meddelade.

Sedan utskottet sålunda gifvit förslag till de förändringar i bankoreglementet, som vid innevarande års riksdag böra beslutas såsom stående i samband med dels de af årets riksdag beslutade ändringar i grundlagarne och dels den antagna lagen för Sveriges riksbank, får utskottet med anledning af fullmäktiges ofvanberörda framställning fästa uppmärksamheten derå, att, då den för ordföranden af Konungen förordnade suppleanten skall, oafsedt om fullmäktige för öfrigt äro beslutnesiga, inträda, när ordföranden anmält förfall, det enligt nu gällande stadganden skulle tillkomma ordföranden att sjelf aflöna suppleanten. Härigenom skulle ordföranden, när helst han kunde behöfva ledighet, ovilkorligen afstå någon del af sin aflöning. Men då sådant icke kan anses med billighet öfverensstämmande, föranlåtes utskottet — i enlighet med af fullmäktige gjord framställning — hemställa om ett tillägg till § 42 i bankoreglementet, hvarigenom åt ifrågavarande suppleant skulle beredas ersättning af bankens medel för de tillfällen, då han kan behöfva tjenstgöra för ordföranden, dock endast för en begränsad tid, som utskottet, lika med fullmäktige anser lämpligen kunna blifva lika med den nu åt riksbankens deputerade beviljade semestertiden.

Utskottet hemställer alltså,

2:o

att till § 42 i bankoreglementet måtte fogas ett nytt moment så lydande:

Mom. 7. Då vid förfall för ordföranden den af Konungen förordnade suppleanten tjenstgjort, utgår till denne ersättning af bankens medel, beräknad i förhållande till det för ordföranden bestämda arfvodet, dock ej för längre tid än sammanlagdt halfannan månad hvarje år; häri ej inberäknad den tid, ordföranden kan hafva varit frånvarande med anledning af tillfälligt uppdrag i riksbankens tjenst.

Sedan numera på grund af beslut, som af 1896 års riksdag fattats, nya afdelningskontor af riksbanken trädtt i verksamhet dels den 1 sist-

lidne april i Linköping för Östergötlands län jemte den del af Kalmar läns norra landstingsområde, som består af Norra och Södra Tjusts, Sevede och Tunaläns härad, och dels den 1 innevarande maj i Mariestad för Skaraborgs län med undantag af Vartofta och Frökinds härad, erfordras ändring i § 25 af gällande bankoreglemente, der bestämmelser meddelas om de särskilda riksbankskontorens distrikt. Med afseende härpå samt ej mindre på nyssnämnda Riksdags beslut att af Kalmar läns norra landstingsområde förlägga Aspelands härad, som förut jemte öfriga delen af samma område tillhört hufvudkontorets distrikt, till Kalmarkontorets, än äfven på innevarande års Riksdags beslut att under år 1898 skall inrättas ett riksbankskontor i Gefle, får utskottet hemställa,

3:o

att Riksdagen må besluta, *dels att § 25, mom. 1* i bankoreglementet skall erhålla följande lydelse:

§ 25. Mom. 1. Riksbankens utlåningsrörelse drifves genom *hufvudkontoret i Stockholm* för Stockholms stad och län, Upsala, Södermanlands, Vestmanlands och Gefleborgs län; genom *afdelningskontoret i Göteborg* för Hallands, Göteborgs och Bohus äfvensom för Elfsborgs län med undantag af Redvägs härad; genom *afdelningskontoret i Malmö* för Kristianstads och Malmöhus län; genom *afdelningskontoret i Falun* för Kopparbergs län; genom *afdelningskontoret i Hernösand* för Vesternorrlands län; genom *afdelningskontoret i Jönköping* för Jönköpings län jemte ofvannämnda härad af Elfsborgs län samt Vartofta och Frökinds härad af Skaraborgs län; genom *afdelningskontoret i Kalmar* för Kalmar läns södra landstingsområde eller Norra och Södra Møre samt Stranda och Handbörds härad jemte Öland äfvensom för Aspelands härad af Kalmar läns norra landstingsområde; genom *afdelningskontoret i Karlstad* för Vermlands län; genom *afdelningskontoret i Linköping* för Östergötlands län samt för Norra och Södra Tjusts, Sevede och Tunaläns härad af Kalmar läns norra landstingsområde; genom *afdelningskontoret i Luleå* för Norrbottens län; genom *afdelningskontoret i Mariestad* för Skaraborgs län med undantag af Vartofta och

Frökinds härad; genom *afdelningskontoret i Umeå* för Vesterbottens län genom *afdelningskontoret i Vexjö* för Kronobergs och Blekinge län; genom *afdelningskontoret i Visby* för Gotlands län; genom *afdelningskontoret i Örebro* för Örebro län samt genom *afdelningskontoret i Östersund* för Jemtlands län, under iakttagande i afseende å kontoren Kalmar, Karlstad, Hernösand, Falun, Örebro, Umeå, Linköping och Mariestad af de vilkor och bestämmelser beträffande lånerörelsen, hvilka fullmäktige, enligt vid dessa kontors inrättande lemnats särskildt bemyndigande af 1887, 1889, 1890, 1891, 1893, 1895 och 1896 årens riksdagar, ega föreskrifva; dels ock att till § 25 mom. 1 må fogas en *not* af följande innehåll:

Förestående distriktsindelning kommer i och med öppnandet af det utaf 1897 års riksdag beslutade *afdelningskontoret i Gefle* att undergå den förändring, som af stadgandena i slutet af detta reglemente för-
anledes.

I § 27 i bankoreglementet är föreskrifvet, att »till afbetalningslån må användas högst 12 millioner kronor» och i § 32 mom. 2 att »lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjettemånad efter utlåningsdagen af en femtedel utaf lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfventyr, om sådant försummas, att hela obetalda delen af lånet varder till betalning förfallen».

Nu hafva i en inom Andra Kammaren väckt motion (n:r 92) herrar *P. O. Lundell, Sv. Arnoldsson* m. fl. föreslagit,

att mom. 2 § 32 i bankoreglementet erhåller följande lydelse:

Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjettemånad efter utlåningsdagen af minst en tiondedel utaf lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfventyr, om sådant försummas, att hela den obetalda delen af lånet varder till betalning förfallen; samt

att i bankoreglementet införes bestämmelse derom att i stället för 12 millioner kronor ett belopp af 15 millioner kronor afsättes såsom fond för afbetalningslån.

Till stöd för hvad sålunda föreslagits är i motionen anfördt följande:

»Alldenstund under innevarande års riksdag en ny lagstiftning rörande riksbankens styrelse och verksamhet antagligen kommer att behandlas, och enär en mycket utbredd önskan förefinnes, att dervid tages i grundlig ompröfning frågan om utsträckning af den tid, under hvilken från riksbanken utlemnade s. k. afbetalningslån skola inbetalas, så finna vi oss föranlättna att vid innevarande års riksdag väcka motion i ämnet.

»Under behandling af samma fråga vid föregående riksdagar äro enligt vårt förmenande fullgiltiga skäl anförda för lagändringar i den af oss angifna rigtningen, och vilja vi i detta hänseende bland annat hänvisa till den vid bankofullmäktiges utlåtande i ämnet, 1895 n:o 10, af S. G. von Friesen angifna reservation samt till diskussionen i Andra Kammaren samma år (se Andra Kammarens protokoll 1895 n:o 34 sid. 53). Dertill vilja vi för vår del endast lägga följande skäl.

»De framställningar, som från så många håll framkomma om inrättande af nya afdelningskontor, grunda sig i allmänhet derpå, att räntefoten vanligen hålles lägre å de ställen, der dylika kontor finnas inrättade. Dermed är dock icke mycket vunnet, om låneformerna vid riksbankens kontor ej göras sådana, att de äro för allmänheten lämpliga.

»Sker icke detta, komma de lånesökande att ändock få betala högre ränta till de förutvarande låneanstalterna, hvilkas bekvämare låneformer de ej kunna undvara, och afdelningskontoren blifva till föga gagn för sina orter samt lemna dålig afkastning å dem anförtrorda medel.

»Riksbankens fonder äro nu så stora, att de i långt högre grad än förr äro tillräckliga för att banken, vid sidan af sin egentliga rörelse som bank för handel och industri, skall kunna på ett för den lånesökande allmänheten fördelaktigt sätt bedriva äfven den lilla rörelsen med afbetalningslån till ett begränsadt belopp. Och att afkastningen af de för detta ändamål afsatta medlen ej är betydelselös för riksbanken framgår deraf, att enligt för 1894 afgifna berättelser ränteinkomsten å afbetalninglån vid de afdelningskontor, der sådana mera förekommit, uppgått till en betydande del af nettoinkomsten (vid Göteborgs betydande kontor 26 procent af densamma, i Falun och Örebro 31 å 32 procent, i Vexjö, Jönköping och Luleå omkring 40 procent, och vid kontoret i Kalmar till mer än hela nettovinsten). Riksbankens afbetalningslån med sin moderata ränta skulle ock vara ganska fördelaktiga för en hel del folk, om de ställes till inbetalning under en lämpligt lång tid. De kunde då med fördel användas af jordegare till hjälp vid inköp af landtbruksmaskiner och bättre

redskap eller af bättre kreatur, till bidrag vid nybyggnader och jordförbättringar m. m., synnerligen då de lånesökande kunde af egna medel utgöra en del af kostnaderna. Likaledes kunde dessa lån gagna arrendatorer vid öfvertagande af arrenden, prester vid uppsättning af boställsinventarier, nybörjande handtverkare vid uppsättning eller öfvertagande af verkstäder, tjenstemän vid bosättning, och i många dylika fall. Men det torde sällan eller aldrig ifrågakomma, att de för sådana nyttiga ändamål upptagna lånen äro möjliga att utan ny skuldsättning inbetala på så kort tid som 2 $\frac{1}{2}$ år. Äfven för återbetalning på 5 år erfordras i de flesta fall, att den lånesökande iakttagel både sparsamhet och omtanke samt sjelf eger något kapital. Deremot finnes säkerligen icke i ett fall af tio möjlighet för den, som behöft upptaga ett dylikt lån, att ens med bästa vilja afbörda sig detsamma på 2 $\frac{1}{2}$ år — och med att fordra omöjligheter gagnar man ingen. Följden blir att lånen måste betalas med ny skuld, antingen så, att låneafbetalningen ersättes med lånevexlar på kortare tider och lånen förnyas, när ett par afbetalningar skett, eller ock att flere personer gå i bolag om lånen och vexelvis upptaga nya lån, som fördelas och användas till afbetalningar, ofta med påföljd, att vederbörande intressenter sjelfva ej kunna reda, huru stort hvaraderas lånfångna belopp är. Dessa och flere andra af bestämmelserna om den korta betalningstiden framtvingna sätt att förlänga densamma långt ifrån befordra sparsamhet eller uppfordra till ansträngning att betala, utan verka ofta motsatsen och föranleda utsträckta borgensförbindelser, invecklade affärer och obestånd, som ej behöft inträffa, om låntagaren lemnats så lång betalningstid, att en möjlighet funnits för honom att infria lånet i laga ordning. För riksbanken som lånegifvare kan det icke medföra några fördelar att befordra ett dylikt trassel, ty det blir under sådana förhållanden visst icke regel, att de mest ordentlige, sträfsamme och förtänksamme bland de lånesökande vända sig till riksbanken för erhållande af ett afbetalningslån. Äfven om de i andra låneanstalter få underkasta sig högre räntesatser, vända de sig vanligen hellre dit. Och i följd häraf har det gagn, man af ett afdelningskontors inrättande på en ort väntat sig, ofta blifvit långt mindre än det bort och kunnat blifva, om mera hänsyn tagits till allmänhetens behof.

»Äfven torde, med den stora utsträckning i antalet afdelningskontor, som dels skett, dels är under närmaste tiden att förvänta, det nu bestämda beloppet 12 millioner kronor vara allt för litet och skäligen böra höjas till 15 millioner kronor.»

Vidare hafva i en likaledes inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 110) herrar *P. Andreasson* och *E. Nilsson* i Kattleberg föreslagit,

»att mom. 2 § 32 af bankoreglementet erhåller följande lydelse:

Lånen återbetalas medelst erläggande hvar sjetten månad efter utlåningsdagen af minst en femtedel eller en tiondedel utaf lånebeloppet jemte upplupen ränta, vid äfventyr, om sådant försummas, att hela obetalda delen af lånet varder till betalning förfallen.»

Detta förslag, som skiljer sig från det, som i fråga om § 32 mom. 2 framstälts i den af herr Lundell m. fl. väckta motioner, endast till ordalagen men ej till syftning och innehåll i öfrigt, har på följande sätt motiverats:

»Under flera föregående riksdagar hafva inkommit motioner om utsträckning af tiden, under hvilken de af riksbanken utlemnade afbetalningslån skola inbetalas, utan att kunna vinna Riksdagens bifall, men enligt vår öfvertygelse är denna utsträckning såväl för låntagaren som riksbanken fördelaktig synnerligast som det hvarje år inrättas afdelningskontor inom någon stad i något län och dessa afdelningskontor äro afsedda såväl för handel och industri som för jordbruket.

»Vi drista påstå, att dessa afbetalningslån inrättats med särskildt hänsyn till den mindre jordbrukaren samt att förlusten på denna lånerörelse varit jämförelsevis mindre än på annan riksbankens verksamhet.

»Är nu detta en sanning, så förstå vi ej tillfullo detta ihärdiga motstånd till den vid hvarje riksdag uttalade önskan att få tiden lämpligare afpassad för dem, som dessa lån närmast beröra. Vi anse, att afbetalningslån kunde lemnas på både $2\frac{1}{2}$ år samt på 5 år.

»Det hvilande grundlagsförslaget att göra riksbanken till ensam sedelutgifvande bank bör ej motverka utan snarare tala för vår åsigt, ty en och annan enskild banks mindre afdelningskontor i en och annan småstad torde komma att indragas, hvadan det blir så mycket önskligare, att riksbanken kan gå den mindre jordbrukarens billiga önskan till mötes.»

Öfver de båda motionerna hafva fullmäktige i riksbanken den 11 innevarande maj afgifvit följande utlåtande:

»I fråga om dessa motioner, hvilkas besvarande fullmäktige uppskjutit för inhemtande af det nyligen af Riksdagen meddelade beslutet om lag för Sveriges riksbank och deraf följande bestämmelser, få fullmäktige, hvad till en början frågan om höjandet af afbetalningslånefonden beträffar, anföra, att, som Riksdagen numera för sin del beslutat, att i afbetalningslån må utgifvas ett belopp, motsvarande 25 procent af

riksbankens grundfond, som för närvarande utgör 50 millioner kronor, ändring i det nu bestämda beloppet för tiden intill 1899 års början så mycket mindre torde vara nödig, som fonden för afbetalningslån för det närvarande är anlitad till icke fullt $\frac{2}{3}$ af beloppet.

Vidkommande deremot frågan om utsträckning af tiden för återbetalning af berörda slags lån, få fullmäktige, med erinran att dylika förslag vid 1890, 1891 samt 1892, 1893, 1895 och 1896 årens riksdagar varit föremål för behandling utan att vinna Riksdagens godkännande, förklara, att fullmäktige ej finna sig hafva anledning frångå sina i särskilda yttranden till utskottet flere gånger uttalade åsikter i afseende å behovet af en sådan utsträckning af återbetalningstiden för dessa lån, som af motionärerna ifrågasatts, hvadan fullmäktige, med åberopande af dessa sina utlåtanden och särskildt det år 1895 afgifna, afstyrka bifall till motionerna i fråga.»

Vid fullmäktiges utlåtande har fogats utdrag af fullmäktiges protokoll den 11 dennes, utvisande, att fullmäktiges uttalande affattats i öfverensstämmelse med den mening, som omfattats af fullmäktiges ordförande och vice ordförande samt herrar fullmäktige Arnberg, Liljevalch, Jonsson och Almström, hvaremot herr von Friesen varit skiljaktig i fråga om fullmäktiges yttrande beträffande förslaget om utsträckning af tiden för återbetalning af afbetalningslån samt åberopat en reservation, som af herr von Friesen afgifvits till det yttrande i liknande fråga, hvilket fullmäktige till 1895 års riksdags bankoutskott aflåtit och hvilken reservations lydelse kan inhemtas af utskottets utlåtande vid nämnda riksdag, n:o 10.

Hvad angår det af herr Lundell m. fl. väckta förslaget, att afbetalningslånefonden måtte höjas från 12 till 15 millioner kronor, torde utskottet endast behöfva erinra derom, att innevarande års Riksdag vid behandlingen af Kongl. Maj:ts proposition den 9 januari 1897 (n:o 10) med förslag till lag för Sveriges riksbank redan beslutit, att de från riksbanken utlemnade afbetalningslånen icke må stiga till högre sammanräknadt belopp än tjugofem procent af riksbankens grundfond, till följd hvaraf och då grundfonden enligt lagen skall utgöra 50 millioner kronor, eller samma belopp, som är bestämdt enligt § 4 i lagen för rikets ständers bank af den 1 mars 1830, högsta medgifna beloppet för afbetalningslån, sedan den af 1897 års riksdag beslutade lagen för Sveriges riksbank träd i kraft, är $12\frac{1}{2}$ millioner kronor.

Med afseende härpå finner utskottet skäl icke vara för handen att förorda bifall till herr Lundells m. fl. motion i denna del.

Beträffande åter det i båda de här ofvan intagna motionerna gjorda yrkandet om sådan ändring i § 32 mom. 2 i bankoreglementet, att tiden för återbetalning af afbetalningslån skulle kunna utsträckas från 2 $\frac{1}{2}$ till 5 år så, att det skulle stå låntagare fritt, att hvar sjettemånad erlagga jemte ränta en femtedel eller en tiondedel af lånebeloppet, beröra motionärernas förslag i denna del ett ämne, som Riksdagen, oafsedt stadgandena i lagen för Sveriges riksbank, kan genom föreskrifter i riksbankens nuvarande eller blifvande reglemente ordna efter sitt godtyckande.

Förslag i syfte att bereda längre amorteringstid för afbetalningslånen hafva flere gånger under de senare åren förelagts Riksdagen och af bankoutskottet behandlats, nemligen:

vid 1890 års riksdag	(utskottets utlåtande n:o 16)
» 1891 » » (» » » 12)	
» 1892 » » (» » » 12)	
» 1893 » » (» » » 10)	
» 1895 » » (» » » 10)	
» 1896 » » (» » » 15).	

Vid alla dessa tillfällen har bankoutskottet afstyrkt förslagen om lånetidens utsträckning, och förslagen hafva icke heller rönt framgång hos Riksdagen.

Då Riksdagen förut ställt sig afvisande gent emot förslag om utsträckning af tiden för återbetalning af afbetalningslån, får utskottet, som ej funnit några nya skäl nu vara åberopade, som för närvarande kunna föranleda utskottet att frångå sin vid föregående riksdagar uttalade mening i denna fråga, hemställa,

4:o.

a) att det af herr Lundell m. fl. väckta förslaget om höjning af fonden för afbetalningslån icke må af Riksdagen bifallas; och

b) att förslagen om ändring i § 32 mom. 2 i bankoreglementet i fråga om utsträckning af tiden för återbetalning af afbetalningslån ej heller må af Riksdagen bifallas.

Med anledning af Riksdagens beslut om inrättande under år 1898 af ett nytt afdelningskontor af riksbanken, böra de i slutet af nu gällande bankoreglemente intagna bestämmelserna om de under innevarande år i Linköping och Mariestad öppnade riksbankskontoren utbytas mot nya stadganden, i hvilket afseende utskottet hemställer,

5:o.

att i slutet af bankoreglementet måtte få införas följande stadganden:

Vid 1897 års riksdag har tillika beslutits:

a) att under loppet af år 1898 skall inrättas i Gefle för Gefleborgs län ett afdelningskontor af riksbanken under de villkor och bestämmelser med afseende å kontorets rörelse och förvaltning, som bankofullmäktige ega föreskrifva;

b) att det må ankomma på fullmäktige att till bedrifvande af kontorets lånerörelse anvisa de belopp, fullmäktige må finna lämpliga; och

c) att fullmäktige tills vidare och intill dess Riksdagen annorlunda besluter, må ej mindre bestämma, af huru stort antal ledamöter styrelsen för afdelningskontoret i Gefle skall utgöras, än äfven utse dessa ledamöter, förordna om styrelsens verksamhet och sätet för dennas utöfvande samt bestämma arfvoden för styrelsen, äfvensom besluta om tjänstemännens antagande, göromål och aflöning samt i öfrigt vidtaga alla erforderliga åtgärder för kontorets öppnande.

Hos utskottet hafva bankofullmäktige i skrifvelse den 11 innevarande maj anmält, att, sedan Riksdagen fattat beslut om åtskiljande af kamrers- och kassörstjänsterna vid de mindre riksbankskontoren i orterna och i sammanhang härmed fastställt nya stater för dessa kontor, att tillämpas från och med den 1 januari 1898, bemyndigande erfordrades för fullmäktige, på sätt i deras till utskottet förut afgifna utlåtande antydts, att, med iakttagande af nuvarande tjänsteinnehafvares rätt, besätta tjänsterna vare sig genom uppflyttande af vederbörande tjänstemän vid hvarje kontor eller efter ansökning i vanlig ordning.

Då häremot ej är något att erinra får, i enlighet med fullmäktiges förslag, utskottet hemställa,

6:o

att Riksdagen må medgifva att till de nu gällande, i 6 punkter affattade tillämpningsstadgandena till riksbankens aflöningsstat må under rubrik *öfvergångsstadgande* fogas en ny punkt 7:o af följande innehåll:

I afseende å de tjänsteförflyttningar eller tjänstetillsättningar, som kunna föränledas af Riksdagens beslut angående åtskiljande af kamrers- och kassörs-tjänsterna vid de s. k. mindre afdelningskontoren och tillämpningen från och med den 1 Januari 1898 af nya aflöningsstater för desamma, ega fullmäktige att — der saken kan ordnas genom tjänsteförflyttningar inom vederbörande kontor — efter omständigheterna besluta utan hinder af de i bankoreglementet eljest för till-sättande af tjänstemän meddelade föreskrifter om utfärdande af anslag och kungörelse samt bestämmande af viss ansökningstid.

Stockholm den 14 maj 1897.

På bankoutskottets vägnar:

G. H. SPENS.

Reservationer:

vid punkten 2:o:

af herrar *Hansson*, *Holmgren* och *Jansson*, som inom utskottet yrkat, att något tillägg till § 42 i bankoreglementet icke skulle af utskottet tillstyrkas;

af herr *J. Johansson*, som inom utskottet yrkat, att utskottet skulle hafva beträffande § 63 mom. 1 i bankoreglementet gjort följande uttalande och förslag:

»Granskningen af riksbankskontorens i orterna räkenskaper och förvaltning verkställes på grund af stadgandet i § 63 i bankoreglementet genom fyra personer, af hvilka Riksdagens kammare utse hvardera två jemte lika antal suppleanter för dem. Någon annan föreskrift om dessa val än den i bankoreglementet meddelade finnes icke.

Inom utskottet har uppmärksamheten blifvit fäst derå, att det nuvarande sättet för val af ifrågavarande revisorer i vissa fall kan anses vara mindre lämpligt och att det medför flera olägenheter, hvilka ökas, i den mån afdelningskontorens antal växer. Inom kamrarne äro för det stora flertalet af ledamöterna förhållandena vid afdelningskontoren mindre kända, och svårigheten att bedöma personers lämplighet till befattning såsom revisor kan lätteligen förorsaka, att mången riksdagsman undandrager sig deltaga uti dylika val, hvilka ock, enligt hvad erfarenheten synes gifva vid handen, i allmänhet ej följts med någon särskild uppmärksamhet och icke utan skäl torde hafva ansetts ganska besvärliga och tidsödande för kamrarne. Så t. ex. finner man af kamrarnes protokoll den 6 sistlidne februari, då val förrättades af statsrevisorer och af revisorer vid 13 riksbankskontor, att antalet afgifna röster, som vid valet af statsrevisorer var i Första Kammaren högst 84 och i Andra Kammaren högst 199, sjönk vid en del af de derpå följande valen af revisorer vid riksbankskontoren ned till 56—30 röster i Första och 75—29 i Andra Kammaren. Svårigheten att erhålla personalkännedom och den omständigheten att valen förrättas samtidigt inom hvardera kammaren, hafva till och med föranledt, att afliden person någon gång ifrågakommit att väljas till revisor, eller att dertill utsetts person, som af särskilda skäl och omständigheter ej bort till erhållande af dylikt uppdrag ifrågakomma, hvarjemte inträffat, att båda kamrarne med sitt val fallit på samma person,

eller ock att den ena utsett till suppleant den, som af den andra blifvit vald till ordinarie revisor.

Med afseende härpå och då den tid icke är aflägsen, då riksbankskontorens i orterna antal kommer att uppgå till 23, synes det utskottet böra tagas i öfvervägande, huruledes en annan, för Riksdagens ledamöter mindre besvärlig och tidsödande form för val af revisorer vid riksbankens afdelningskontor skulle kunna åstadkommas.

1891 års riksdag afslog ett då genom enskild motionär framställt förslag att öfverlemna bestyret med val af revisorer vid riksbankskontoren åt bankoutskottet, hvilket förslag var af det årets bankoutskott tillstyrkt; och då detta sätt att lösa frågan så nyligen pröfvats af Riksdagen, men icke vunnit afseende, torde utskottet, som visserligen anser, att åtskilliga fördelar på denna väg skulle vinnas i och för revisorsplatsernas besättande med lämpliga personer, icke böra återupptaga detta förslag.

Deremot synes det utskottet, att Riksdagen skulle kunna vara benägen att ordna denna valfråga så, att revisorerna komme att väljas af en nämnd, bestående, liksom den nämnd, hvilken har att utse bankofullmäktige och fullmäktige i riksgäldskontoret, af 48 valmän, af hvilka hvardera kammaren inom sig utser 24. Att i en dylik nämnd så många af bankoutskottets ledamöter skulle komma att få plats, att den personalkännedom och den erfarenhet i bankens förhållanden, som står detta utskott till buds, kan komma nämnden till godo, torde väl tagas för gifvet.

Om, i enlighet med utskottets nu uttalade uppfattning, § 63 mom. 1 i bankoreglementet skulle komma att ändras, torde det emellertid äfven böra ifrågasättas att göra någon ändring i bestämmelserna angående den tid, då revision vid afdelningskontoren böra taga sin början. Härutinnan är i § 1 i instruktionen för Riksdagens revisorer vid riksbankens afdelningskontor i orterna nu föreskrifvet, att revisorerna sammanträda årligen, hvad angår kontoret i Visby första helgfria dag i juni månad, men hvad beträffar de öfriga kontoren första helgfria dag i mars månad.

Det synes utskottet att, på det val af revisorer ej må behöfva ske så tidigt som nu, d. v. s. i början af februari månad, dagen för revisorernas sammanträde borde något framflyttas, så att den granskning af riksbankens styrelse och förvaltning, som det åligger bankoutskottet att verkställa, kunde hafva något längre fortskridit, då revisorsvalen ske, än som nu är möjligt; och torde det i sådant afseende vara lämpligt föreskrifva, att revisorerna skola sammanträda första helgfria dag i april

månad, hvarvid den nu för Visbykontoret gällande undantagsställningen utan olägenhet torde kunna bortfalla. Med nuvarande kommunikationsmedel torde nemligen förbindelsen mellan Gotland och fastlandet vid april månads början ej annat än i högst sällsynta undantagsfall vara afbruten, hvadan, äfven om i afseende å detta kontor, liksom förhållandet kan vara i fråga om de öfriga kontoren, det skulle finnas lämpligt till revisor utse en person, boende utom länedistriktet, hinder för dennes inställelse i behörig tid ej i allmänhet torde möta.

Under återopande af hvad sålunda anförts får utskottet hemställa:

a) att Riksdagen må besluta, att § 63 mom. 1 i nu gällande bankoreglemente skall erhålla följande ändrade lydelse:

Hvarje afdelningskontors räkenskaper och förvaltning granskas årligen genom fyra personer, hvilka jemte ett lika antal suppleanter väljas af en nämnd bestående af fyratioåtta valmän, utsedda i enahanda ordning och på lika sätt, som i punkten 3 § 71 i riksdagsordningen bestämts i fråga om den nämnd, som skall välja fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret; samt

b) att Riksdagen, vid bifall till i hvad mom a) här ofvan föreslagits, må besluta, att första stycket i § 1 af instruktionen för riksdagens revisorer vid riksbankens afdelningskontor i orterna skall lyda sålunda:

Revisorerne, valde och förordnade vid hvarje lagtima riksdag, sammanträda årligen första helgfria dag i april månad.

Herr *Falk* har begärt få antecknadt, att han ej deltagit i den slutliga behandlingen af de i detta utlåtande behandlade ärenden.
